

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DUS-07-141-MSz/09

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 18.03.09.

nr. 1447 podpis. *Borusewicz*

Warszawa, dnia 17 marca 2009r.

SECRETARIAT

Biuro Prac Senackich

wpłynęło dn. 18.03.09. zał.

1487 podpis. *Morawski*

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP**

W odpowiedzi na wystąpienie Pana Marszałka z dnia 11 marca 2009 r. znak: BPS/DSK-043-1418/09, dotyczące oświadczenia Senator Janiny Fetlińskiej złożonego podczas 28. posiedzenia Senatu RP w sprawie skutków błędów popełnionych przez ZUS wynikających z niejednoznacznego prawodawstwa jakie mają ponosić kobiety wychowujące w trudzie młode pokolenie Polaków, uprzejmie wyjaśniam co następuje:

Od 1 stycznia 1999r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. *o systemie ubezpieczeń społecznych* (Dz. U. z 2007r. Nr 11, poz.74 z późn. zm.) W treści art. 6 powołanej ustawy zawarty jest krąg osób, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Wśród nich wymienieni są m.in.: pracownicy, osoby, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą, osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński. Jednocześnie art. 9 powołanej ustawy rozstrzyga, z jakiego tytułu, w przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń, ubezpieczony będzie podlegał, a tym samym, z jakiego tytułu będą odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne. Zgodnie z treścią ust. 6 powołanego artykułu, osoby pobierające zasiłek macierzyński lub przebywające na urlopie wychowawczym podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, tylko wówczas, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że w przypadku jednoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i pobierania zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu (lub przebywania na urlopie wychowawczym) osoba taka będzie obowiązkowo podlegała ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności

gospodarczej i, co się z tym wiąże, będzie zobowiązana do odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Należy przy tym wskazać, że zgodnie z powołaną ustawą pobieranie zasiłku macierzyńskiego, czy przebywanie na urlopie wychowawczym są odrębnym od pracowniczego tytułem do ubezpieczeń.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wynikające z powyższych przepisów stanowisko Zakład Ubezpieczeń Społecznych prezentował niezmiennie od wejścia w życie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. od 1999r. Natomiast stanowisko to nie zawsze podzielały sądy, przez co zdarzało się, że w niektórych indywidualnych sprawach wydawały wyroki zmieniające decyzje Zakładu i stwierdzające, że osoby prowadzące pozarolniczą działalność mają obowiązek w takich przypadkach opłacania tylko składki zdrowotnej. Należy podkreślić, że wyroki sądu w takich sprawach były wiążące wyłącznie w tych sprawach. Ostatecznie prawidłowość stanowiska Zakładu potwierdziła uchwała Sądu Najwyższego z 23 maja 2006r. w składzie siedmiu sędziów.

W celu ułatwienia płatnikom składek, w tym osobom prowadzącym pozarolniczą działalność, wywiązywania się z obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje poradniki zarówno w wersji elektronicznej jak i papierowej. Jak wskazał Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, informacje dotyczące podlegania ubezpieczeniom przez osoby przebywające na urlopie wychowawczym oraz pobierające zasiłek macierzyński zawarte były w poradniku „Zasady opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, fundusz pracy i fundusz gwarantowanych świadczeń pracowniczych”, który był dostępny na salach obsługi klientów już od początku 1999r. Ponadto od końca 2000r. dostępny jest poradnik „Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących”.

Od 1 czerwca 2001 r. osoba pobierająca zasiłek macierzyński lub przebywająca na urlopie wychowawczym zobowiązana jest poinformować płatnika składek o posiadaniu prawa do emerytury lub renty albo o posiadaniu innego tytułu do ubezpieczeń (art. 36 ust. 2a ustawy). Oświadczenie to umożliwia pracodawcy stwierdzenie, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym za taką osobę, czy też powinna ona opłacić składki osobiście w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej.

Należy zwrócić uwagę, że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, nakłada na każdego płatnika składek obowiązek przekazywania poprawnych dokumentów ubezpieczeniowych oraz obliczania, rozliczania i opłacania należnych składek, według zasad wynikających z przepisów ustawy. W myśl art. 68 ust. 1 ustawy *o s.u.s.*, do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in. realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, w zakresie stwierdzania i ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, ZUS ma obowiązek wszcząć postępowanie wyjaśniające w tym zakresie, nawet jeśli dotyczy to okresu ubiegłego, a osoby będące płatnikami składek mają obowiązek złożyć prawidłowe dokumenty zgłoszeniowe. Każda osoba prowadząca pozarolniczą działalność, będąca płatnikiem składek na własne ubezpieczenia, ma obowiązek przekazać do Zakładu zgłoszenie do ubezpieczeń z prawidłowym wskazaniem rodzajów ubezpieczeń, którymi dana osoba jest objęta oraz prawidłowo sporządzać dokumenty rozliczeniowe. Formularze te zawierają oświadczenie o zgodności podanych w nich danych ze stanem prawnym i faktycznym.

Odnosząc się do kwestii wcześniejszego wydawania zaświadczeń o niezaleganiu w opłacaniu składek osobom, które aktualnie są obejmowane wstecz ubezpieczeniami społecznymi, wyjaśniam w oparciu o stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, że zaświadczenia o niezaleganiu w opłacaniu składek wydawane są przez oddziały ZUS na wniosek płatnika składek bezzwłocznie, tj. nie później niż w ciągu 7 dni od wpływu wniosku. Są one wydawane na podstawie danych o stanie rozliczeń wynikających z prowadzonej przez Zakład ewidencji rejestrów znajdujących się w danym okresie w posiadaniu Zakładu. Wynika to z zasad określonych w art. 217-219 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn.zm.), w powiązaniu z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych. Stan rozliczeń potwierdzany w zaświadczeniu jest ustalany na podstawie danych zaewidencjonowanych na koncie płatnika, z prawidłowo wypełnionych i przekazanych przez płatnika dokumentów rozliczeniowych, jak też dokonanych wpłat, które zostały zidentyfikowane i zaewidencjonowane na jego koncie, według stanu na dzień wydania zaświadczenia. Dlatego też zaświadczenie potwierdza fakt braku zaległości na dzień jego wydania.

Jeżeli po wydaniu zaświadczenia zajdą okoliczności, wynikające bądź z czynności podjętych przez płatnika składek (np. złożenia dokumentów rozliczeniowych korygujących, za okres rozliczeniowy poprzedzający datę wydania zaświadczenia, w związku ze zmianą wysokości podstawy wymiaru składek, czy też ze zmianą zakresu podlegania ubezpieczeniom itp.)

lub przez Zakład (np. na tle przeprowadzonej kontroli lub postępowań wyjaśniających), stan zaewidencjonowanych danych może ulec uzasadnionej zmianie w stosunku do tych, na podstawie których ustalono stan rozliczeń przy wydaniu wcześniejszego zaświadczenia. W takich wypadkach występuje uzasadniona różnica pomiędzy treścią wydanego już zaświadczenia i danymi zaewidencjonowanymi na koncie płatnika składek z późniejszą datą. Dlatego też nie można uznać, że w takim przypadku nastąpiło poświadczenie przez Zakład nieprawdy w wydanym zaświadczeniu, gdyż jego treść odpowiadała stanowi wynikającemu z zaewidencjonowanych na koncie płatnika składek danych oraz stanu rozliczeń, na dzień jego wydania.

Jednocześnie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej widząc problemy z jakimi borykają się osoby pobierające zasiłki macierzyńskie i jednocześnie posiadające inny tytuł do ubezpieczeń społecznych, przygotowało projekt ustawy *o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i ustawy Prawo bankowe*. W myśl zaproponowanych zmian w przypadku jednoczesnego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i pobierania zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu, osoba taka będzie obowiązkowo podlegała ubezpieczeniu z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Powyższa zmiana ma z jednej strony zracjonalizować sytuację osób, które w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego z innych tytułów uzyskują niewielkie dochody a z drugiej strony ułatwić kobietom aktywnym zawodowo w okresie po urodzeniu dziecka prowadzenie działalności gospodarczej. W wyniku wprowadzenia proponowanych rozwiązań osoby podlegające obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego (zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego) będą mogły bez utraty tego ubezpieczenia prowadzić pozarolniczą działalność, korzystając z ochrony ubezpieczeniowej, jaką daje pobieranie zasiłku macierzyńskiego (zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego). To samo dotyczy również kobiet wykonujących umowę-zlecenie, agencyjną czy pracę nakładczą. Jednakże nie ma przeszkód, aby osoby takie zgłosiły się do dobrowolnych ubezpieczeń także z innych tytułów. Projekt zakłada również umorzenie należności osobom, które w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą nie opłacały obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu.

We wskazanej regulacji zaproponowano także rozwiązania dla ubezpieczonych, które nie opłacały obowiązkowych składek z działalności gospodarczej w okresie korzystania z urlopu wychowawczego. Osobom takim zostałby wyznaczony nowy termin na opłacenie

tych należności, a opłacenie ich we wskazanym terminie spowodowałoby nienaliczanie odsetek za zwłokę. Osoba, która ze względu na sytuację materialną nie byłaby w stanie uregulować tych należności w terminie, miałaby prawo do wystąpienia o układ ratalny.

W związku z podjętymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pracami legislacyjnymi, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał pismem z dnia 2 lutego 2009 r. oddziały Zakładu do wstrzymania wszelkich działań zmierzających do ściągnięcia należnych składek. Oddziały ZUS zostały zobowiązane do zawieszenia wszelkich prowadzonych postępowań egzekucyjnych oraz do zawieszenia postępowań w zakresie rozpatrywania wniosków o udzielenie układów ratalnych, tak aby mogły one już uwzględniać nowe regulacje prawne.

Jednocześnie należy wskazać, że obecnie oddziały ZUS nadal prowadzą postępowania wyjaśniające ale tylko w celu ustalenia czy dana osoba podlegała obowiązkowi ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności, odrębnie w rozbiciu na okres pobierania zasiłku macierzyńskiego i przebywania na urlopie wychowawczym oraz w celu uzyskania prawidłowych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, co umożliwi poprawne rozliczenia konta płatnika i szybkie podjęcie dalszych działań po wejściu w życie nowych przepisów.

Aktualnie *projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy Prawo bankowe* (druk sejmowy nr 1773) – uznany przez Radę Ministrów za projekt pilny - został skierowany do prac w Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

MINISTER

Jolanta Fedak